

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาของวิทยาลัยครูเทพสตรี ผู้วิจัย
สรุปการวิจัย เรื่องนี้ตามลำดับดังนี้ วัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ
ผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาพัฒนาการของโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ด้าน ความเป็นมาของหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตร ลักษณะของผู้เรียน และลักษณะผู้สอน
2. ศึกษาสภาพและปัญหาของโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ในด้านหลักสูตร ด้านผู้สอน และวิธีการสอน ด้านอาคารสถานที่ และอุปกรณ์การสอน
3. ติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาของวิทยาลัยครูเทพสตรี

กลุ่มตัวอย่าง

1. การศึกษาจากเอกสาร ในการศึกษาพัฒนาการของโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาใน ผู้วิจัยจะศึกษาจากตำราและเอกสารดังต่อไปนี้

- 1.1 หลักสูตรวิทยาลัยครูทุก ๆ หลักสูตร
- 1.2 ราชกิจจานุเบกษา ฉบับกฤษฎีกา เล่ม 112 ตอนที่ 4 ก วันที่ 24

มกราคม 2538

- 1.3 คู่มือการศึกษาวิทยาลัยครูเทพสตรีทุกๆฉบับ
- 1.4 แผนการเรียนการสอน วิทยาลัยครูเทพสตรี ปีการศึกษา 2537
- 1.5 ทะเบียนครุภัณฑ์ ภาควิชาดนตรีศึกษา
- 1.6 ทะเบียนประวัตินักศึกษาวินิจฉัยวิทยาลัยครูเทพสตรี
- 1.7 เอกสารที่ระลึก 65 ปี ลวะศรี-เทพสตรี วิทยาลัยครูเทพสตรี ลพบุรี

2528

- 1.8 ตารางสอนอาจารย์ภาควิชาดนตรีศึกษา
- 1.9 สมุดประวัติอาจารย์ประจำภาควิชาดนตรีศึกษา

2. การศึกษาจากกลุ่มบุคคล 5 กลุ่ม ตามประเด็นดังนี้

2.1 สภาพและปัญหาของโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา จากการสำรวจสภาพที่เป็นจริงด้วยตนเองแล้วนำเสนอข้อมูลเชิงบรรยายและตาราง และผู้วิจัยใช้แบบสอบถามและการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาจากผู้บริหาร 2 คน อาจารย์ผู้สอน 6 คน นักศึกษา 29 คน และผู้สำเร็จการศึกษา 62 คน

2.2 การติดตามผลจะศึกษาจากผู้สำเร็จการศึกษาโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาจากวิทยาลัยครูเทพสตรี 62 คน และผู้บังคับบัญชาของผู้สำเร็จการศึกษา 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างมี 5 ฉบับคือ

1. แบบสอบถามผู้บริหาร
2. แบบสอบถามผู้สอน
3. แบบสอบถามผู้บังคับบัญชา
4. แบบสอบถามผู้สำเร็จการศึกษา
5. แบบสอบถามนักศึกษา

ผลการวิจัย

1. พัฒนาการของโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาในวิทยาลัยครู

1.1 ความเป็นมาของหลักสูตร

เมื่อโรงเรียนมัธยมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษา ขยายหลักสูตร ในปี พ.ศ. 2510 มีวิชาดนตรีและนาฏศิลป์เป็นส่วนหนึ่งในหลักสูตร จึงได้มีการผลิตครูวิชาดนตรี ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง ที่วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2513 และขยายเป็นการสอนระดับปริญญาตรี ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู พ.ศ. 2519 (กรมการฝึกหัดครู, 2519) ในปีการศึกษา 2521 หลักสูตรฉบับนี้ได้ปรับปรุงครั้งที่ 1 ในปี พ.ศ. 2522 และครั้งที่ 2 ในปี 2524 โดยเปลี่ยนแปลงด้านโครงสร้างหลักสูตร ดังนี้

ปรับปรุงฉบับ พ.ศ. 2522 เป็น พ.ศ. 2524 ด้านความต่อเนื่องของหลักสูตรจากระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง กับระดับปริญญาตรี 2 ปี ให้สอดคล้องกัน

เมื่อมีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติวิทยาลัยครู (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2527 วิทยาลัยครูได้ปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับปี พ.ศ. 2530 ซึ่งโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาได้เปลี่ยนแปลงโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาได้ โดยแบ่งเป็นแบบกว้างคือ เรียนทั้งดนตรีสากล และดนตรีไทยพร้อม ๆ กันไปโดยมีเนื้อหาเท่า ๆ กัน และแบบลึกให้เลือกเรียนเพียงแขนงเดียว คือ ดนตรีสากล หรือดนตรีไทย โดยจำนวนหน่วยกิตที่เรียนเท่ากันกับผู้เรียนในแบบกว้าง คือ 60 หน่วยกิต โดยเนื้อหาหลักสูตรเพิ่มมากขึ้น มีวิชาใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นจากหลักสูตรเดิม พ.ศ. 2524 วิทยาลัยครูได้เปลี่ยนแปลงและใช้อยู่ในปัจจุบัน เป็นฉบับปี พ.ศ. 2536 ที่มีเนื้อหาและโครงสร้างคล้ายกับหลักสูตรฉบับ พ.ศ. 2530 โดยเพิ่มจำนวนหน่วยกิต และเนื้อหาวิชามากขึ้นอีก

วิทยาลัยครูเทพสตรีเป็นอีกแห่งหนึ่งที่ได้เปิดการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ซึ่งอยู่ในส่วนภูมิภาค รับนักเรียนในท้องถิ่นเข้ามาศึกษาตั้งแต่ปีการศึกษา 2524 ในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง และเปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2527 เป็นต้นมา มีการผลิตผู้สำเร็จการศึกษาไปแล้ว 5 รุ่น จำนวน 96 คน มีอาจารย์ประจำในปัจจุบัน 8 คน (คู่มือการศึกษา วิทยาลัยครูเทพสตรี, 2537)

1.2 ลักษณะของหลักสูตร

หลักสูตรวิทยาลัยครู โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา พ.ศ. 2536 เป็นแบบเอกเดี่ยว คือ ไม่ต้องเรียนวิชาโท ต้องเรียนให้ได้หน่วยกิตรวมไม่น้อยกว่า 149 หน่วยกิต แบ่งเป็นหมวดวิชาพื้นฐานทั่วไป 40 หน่วยกิต แบ่งเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ และกลุ่มวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มละ 10 หน่วยกิต หมวดวิชาเฉพาะด้าน เรียนไม่น้อยกว่า 99 หน่วยกิต เป็นกลุ่มวิชาเนื้อหา ไม่น้อยกว่า 64 หน่วยกิต กลุ่มวิชาชีพครูไม่น้อยกว่า 25 หน่วยกิต และกลุ่มวิชาปฏิบัติการและฝึกประสบการณ์วิชาชีพ 10 หน่วยกิต และหมวดวิชาเลือกเสรี 10 หน่วยกิต

กลุ่มวิชาเนื้อหาของโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา แบ่งเป็นเอกเดี่ยวแบบกว้างและเอกเดี่ยวแบบลึก โดยแบบกว้างเรียนทั้งแขนงวิชาดนตรีไทย และแขนงวิชาดนตรีสากล ทั้งรายวิชาทฤษฎีและรายวิชาปฏิบัติเท่า ๆ กัน ส่วนแบบลึกให้เลือกเรียนแขนงวิชาดนตรีไทยหรือแขนงวิชาดนตรีสากลเพียงแขนงเดียว โดยเรียนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติของแต่ละแขนงวิชา

1.3 ลักษณะผู้เรียน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีช่วงอายุ 20 - 22 ปี เป็นส่วนใหญ่นึกเป็นร้อยละ 44.8 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 23 - 25 ปี คิดเป็นร้อยละ 27.6 มีวุฒิการศึกษาเดิม ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นส่วนใหญ่ มีภูมิลำเนาจังหวัดลพบุรีมากที่สุด รองลงมาจังหวัดสิงห์บุรี และสระบุรีตามลำดับ มีความถนัดเครื่องดนตรีสากล ประเภทเครื่องลมไม้มากที่สุด รองลงมาเป็นเครื่องทองเหลืองและเครื่องคีย์บอร์ด เท่ากัน ความถนัดเครื่องดนตรีไทย ส่วนใหญ่เป็น

เครื่องตีไทย รองลงมาเป็นเครื่องสายไทย และเครื่องเป่าไทย อาชีพบิดาหรือมารดา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมมากที่สุด รองลงมาอาชีพรับราชการและรับจ้าง

1.4 ลักษณะผู้สอน

ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุเฉลี่ย 37 ปี ประสบการณ์การสอนในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา 14 ปี มีวุฒิทางการศึกษา ระดับปริญญาตรี ทั้งหมด เป็นวิชาเอกดนตรี 5 คน นอกจากนี้เป็นวิชาเอกอื่น และส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีภูมิลำเนา จังหวัดลพบุรี รองลงมา กรุงเทพมหานคร

เป็นที่น่าสังเกตว่า นักศึกษาและผู้สอนในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ส่วนใหญ่เป็นชาย ซึ่งพบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ (อรุณ วิวัฒน์ประวี, 2527) และพันธ์ศักดิ์ (พันธ์ศักดิ์ พลสารมัย, 2532) และวุฒิการศึกษาของอาจารย์ ซึ่งค้นพบเป็นเวลาหลายปีแล้วยังคงเป็นเช่นเดิม อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาระดับปริญญาโทบัณฑิตทางด้านดนตรี ยังมีสาขาที่ไม่ตรงกับความต้องการและความสนใจ

จากตำแหน่งทางการสอนวิชาดนตรี ในปัจจุบันทำให้พบว่ายังขาดผู้สอนที่จะต้องทำการสอนในประเภทเครื่องดนตรีอีก เช่น เครื่องคีย์บอร์ด (เปียโน) เครื่องสายสากล และเครื่องกระทบ เมื่อเทียบกับหลักสูตรที่กำหนดเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆ ไว้ (กรมการฝึกหัดครู, 2536) จึงควรปรับปรุงโดยเพิ่มผู้สอนที่ยังขาด เพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหาของหลักสูตร

2. สภาพและปัญหาของโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา

จากหลักสูตรที่กำหนดให้ผู้เรียนต้องเลือกเรียนโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาในแบบกว้าง หรือแบบลึกอย่างใดอย่างหนึ่ง และหากเลือกแบบลึก ยังต้องเลือกว่าจะเรียนแขนงวิชาดนตรีไทยหรือแขนงวิชาดนตรีสากล ดังนั้นการใช้หลักสูตรจำเป็นต้องพิจารณาให้ถ่องแท้ สำหรับวิทยาลัยครูเทพสตรีมีประสิทธิภาพในการใช้หลักสูตรโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาครบทุกแบบ เช่น

หลักสูตรแบบกว้าง กำหนดให้ผู้เรียน เรียนทั้งแขนงวิชาดนตรีไทยและแขนงวิชาดนตรีสากลควบคู่กันไป ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ในวิชาปฏิบัติให้ผู้เรียนเลือกเรียนปฏิบัติเครื่องดนตรีสากลและดนตรีไทย เป็นเครื่องมือเอกอย่างละ 1 ชิ้น และมีวิชาปฏิบัติรวมวงดนตรีให้เลือกหลายรูปแบบ เช่น ปฏิบัติรวมวงดนตรีแจ๊ส ปฏิบัติรวมวงโยธวาทิต เป็นต้น เพื่อเป็นการเตรียมครูสำหรับโรงเรียน หรือผู้ที่ต้องการประสบการณ์เพื่อเป็นนักดนตรี แต่โดยสภาพที่นักศึกษาเข้ามาศึกษาจะปฏิบัติเครื่องมือเดิมของตนที่ถนัด มักเป็นด้านดนตรีสากล หรือดนตรีไทย ซึ่งถนัดด้านเดียว ผู้เรียนจึงมีพื้นฐานต่างกัน

หลักสูตรแบบลึก กำหนดให้ผู้เรียน เลือกเรียนแขนงวิชาดนตรีไทยหรือดนตรีสากลอย่างใดอย่างหนึ่ง รวมวงลักษณะเช่นเดียวกับแบบกว้าง แต่เรียนเพียงด้านเดียว เช่น แขนงวิชาดนตรีสากล เรียนเฉพาะวิชาที่จัดให้ทางด้านดนตรีสากล ผู้เรียนจะเรียนในสิ่งที่ถนัด

จากลักษณะหลักสูตรดังกล่าว จึงทำให้เกิดปัญหาการเลือกเปิดการเรียนการสอน เพื่อผลิตผู้สำเร็จการศึกษาสู่วงการวิชาชีพ หากเป็นครูผู้สอนต้องแบบกว้าง และหากเป็นนักดนตรี แบบลึกเหมาะสมกว่า ด้วยเหตุผลข้างต้นว่าผู้เรียนได้เรียนในเครื่องที่ถนัด

ด้านอาจารย์ผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีวุฒิปริญญาตรีทั้งหมด เป็นอาจารย์ ด้านตรีไทย 3 คน และดนตรีสากล 5 คน เมื่อพิจารณาตามหลักสูตรแล้ว ยังไม่ครบทุกประเภท เครื่องดนตรี ดังนั้นทำให้การสอนไม่สามารถเปิดโอกาสให้นักศึกษาเลือกเรียนวิชาปฏิบัติได้ครบ ตามเนื้อหาหลักสูตร เช่น ด้านการขับร้องสากล ซึ่งมีวิชาให้ผู้เรียนได้เรียนให้มีทักษะในการ ขับร้อง ซึ่งกำหนดไว้ในจุดมุ่งหมายของหลักสูตรด้วย (กรมการฝึกหัดครู, 2530) แต่วิทยาลัยครู เทพสตรีไม่มีผู้สอนที่บรรจุในตำแหน่งขับร้องสากล ทำให้เป็นภาระที่ต้องจัดหาอาจารย์พิเศษ ซึ่งบางภาคเรียนต้องให้อาจารย์เครื่องมือนอื่น ๆ ที่ไม่เชี่ยวชาญและถนัดทางการขับร้องสากลมา ดำเนินการให้หลักสูตรบรรลุจุดมุ่งหมาย

ด้านนักศึกษาพบว่า มีความถนัดเครื่องดนตรีที่แตกต่างกัน ตั้งแต่เมื่อแรกเข้า ดังนั้นการเรียนในบางรายวิชา จะมีความแตกต่างด้านผลการเรียนมาก เช่น วิชาทฤษฎีดนตรี สากลที่นักศึกษา ที่ถนัดดนตรีไทยจะไม่ถนัดทางการอ่านและเขียนโน้ต เมื่อเทียบกับผู้ที่ถนัดทาง ดนตรีสากลอยู่แล้ว เป็นต้น

จากการเก็บข้อมูล ด้านสภาพและปัญหาของโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ได้มาจาก ความคิดเห็นของผู้บริหาร ผู้สอน และนักศึกษา ในด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชา และกิจกรรมเสริม ประสบการณ์ทางดนตรี และด้านที่เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนและวิธีการสอน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชาและกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทางดนตรี

ผู้บริหาร ผู้สอน และนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชา และ กิจกรรมเสริมประสบการณ์ ว่าอยู่ในระดับมาก มี 3 ประเด็น คือ เนื้อหาวิชาเอกสามารถ เสริมสร้างทักษะในการประกอบอาชีพได้ วิชาพื้นฐานที่เรียนมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต และเนื้อหา วิชานำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ดี

เรื่องที่มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในระดับปานกลาง มี 4 เรื่อง คือ มีการ แสดงดนตรีตามที่หน่วยงานขอมา การจัดการเรียนการสอนเสริมสร้างคุณสมบัติทุกด้าน ในการเป็น ครูดนตรีที่ดี เนื้อหาวิชาที่จัดให้เรียนเพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพ และการฝึกซ้อมดนตรี นอกจากชั่วโมงที่เรียนตามปกติ

สำหรับอีก 2 ประเด็น ที่อยู่ในระดับน้อย คือ การแข่งขันหรือประกวด ความสามารถทางดนตรี และมีการจัดนิทรรศการทางดนตรี

2.2 ด้านผู้สอนและวิธีสอน

ผู้บริหาร ผู้สอน และนักศึกษา มีความคิดเห็นสอดคล้องกันในด้านผู้สอนและ วิธีการสอนว่าอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง โดยค่าเฉลี่ยสูง คือ ให้ความสำคัญและช่วยเหลือ นักศึกษา

2.3 ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์หรือสื่อที่ให้ความรู้ ผู้บริหาร ผู้สอน และ นักศึกษามีความคิดเห็นว่าเรื่องที่อยู่ในระดับปานกลาง มี 7 เรื่อง คือ มีห้องฝึกซ่อมเฉพาะ เครื่องมือ มีห้องฝึกซ่อมบรรเลงร่วมวง จำนวนเครื่องดนตรีมีเพียงพอต่อการฝึกซ้อม คุณภาพ เครื่องดนตรีที่ใช้ในการฝึกซ้อม บริการห้องสมุดดนตรี บริการห้องสมุดกลาง และการจัดที่นั่งพักผ่อน และทำงานบริเวณอาคารดนตรี

มีเพียงเรื่องเดียว คือ คอมพิวเตอร์ดนตรี ที่เห็นว่ายังมีในระดับน้อย

3. การติดตามผล ผู้สำเร็จการศึกษาวิทยาลัยครูเทพสตรี

3.1. ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนในวิทยาลัย

3.1.1. ด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชา และกิจกรรมเสริมประสบการณ์

ทางดนตรี ผู้สำเร็จการศึกษามีความคิดเห็น ต่อด้านหลักสูตรว่า อยู่ในระดับมาก มี 4 ประเด็น คือ การจัดการเรียนการสอนเสริมสร้างคุณสมบัติทุกด้านในการเป็นครูที่ดี เนื้อหาวิชาเอกสามารถ สร้างเสริมทักษะในการประกอบอาชีพได้ วิชาพื้นฐานทั่วไปที่เรียน มีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต และ เนื้อหาวิชา สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ดี

เรื่องที่มีความคิดเห็นระดับปานกลางมี 3 เรื่องคือ เนื้อหาวิชา ที่จัดให้เรียนเพียงพอที่จะออกไปประกอบอาชีพ มีการฝึกซ้อมดนตรีนอกจากชั่วโมงเรียนตามปกติ การไปแสดงดนตรีตามที่หน่วยงานต่างๆในจังหวัดขอนแก่น

สำหรับเรื่องที่มีความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับน้อยมี 2 เรื่อง การแข่งขันหรือประกวดความสามารถทางดนตรี การจัดนิทรรศการทางดนตรี

3.1.2. ด้านผู้สอนและวิธีการสอน ผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็น ในด้านที่เกี่ยวกับอาจารย์ผู้สอนและวิธีการสอนว่าอยู่ในระดับมาก ทุกประเด็น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ ให้เวลา ยินดีให้คำปรึกษาและช่วยเหลือนักศึกษา

3.1.3. ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์หรือสื่อที่ให้ความรู้และใช้ฝึกปฏิบัติ ผู้สำเร็จการศึกษา มีความคิดเห็น ว่า ในด้านที่เกี่ยวกับด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์ การสอนในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ส่วนใหญ่วิทยาลัยจัดได้ระดับปานกลางทุกเรื่อง ยกเว้น ประเด็นเดียวคือ คอมพิวเตอร์ดนตรี มีความคิดเห็นยังมีจำนวนน้อย

3.2. ความคิดเห็นต่อการนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา และผู้บังคับบัญชา

3.2.1 ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชามีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ผู้สำเร็จการศึกษา มีความรู้ความสามารถอย่างมาก ใน 3 ประเด็นคือ มีความสามารถในการให้ความรู้ทางดนตรีแก่ผู้เรียนปฏิบัติตามได้ มีความสามารถสอนให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งใน วิชาดนตรี และมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรี

มีเพียง 2 เรื่องที่ความคิดเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลาง คือ
มีความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติเพียงพอที่จะสอนวิชาดนตรี และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางการดนตรี

3.2.2 คุณลักษณะของความเป็นครู ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา
มีความคิดเห็นในด้านที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษามีความเป็นครู อยู่ในระดับมากทุกเรื่อง
และเรื่องที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ นักเรียนเลื่อมใสศรัทธา รองลงมาคือ มีความรับผิดชอบหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลของการศึกษาพัฒนาการพบว่า การที่สถาบันราชภัฏเทพสตรี เปิดหลักสูตร
โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาขึ้นมา เนื่องจากมีความต้องการครูผู้สอนวิชาดนตรี ในโรงเรียน
ประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา อันเนื่องมาจากหลักสูตร พ.ศ. 2520 โรงเรียนระดับ
ประถมศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงโดยเพิ่มวิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย(สสน.) และหลักสูตรระดับ
ชั้นมัธยมศึกษาเพิ่มกลุ่มศิลปศึกษา มีวิชาดนตรีศึกษาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน
แต่โรงเรียนส่วนใหญ่ยังขาดแคลนครูผู้สอน ที่มีความรู้ความชำนาญที่แท้จริง บางแห่งจ้าง
ผู้ที่ขาดวุฒิทางการศึกษามาทำการสอน ทำให้เกิดความไม่เหมาะสมกับการจัดการศึกษา เพื่อ
แก้ปัญหาคุณภาพของการจัดการศึกษา โดยจัดการเรียนการสอนวิชาเอกดนตรีศึกษา ในระดับ
ประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง เมื่อปีการศึกษา 2524 เป็นต้นมา จนกระทั่งจัดการเรียน
การสอนวิชาเอกดนตรีศึกษา ในระดับปริญญาตรีในปีการศึกษา 2527 ถึงปัจจุบันมีอาจารย์
ผู้สอน 8 คนและมีผู้สำเร็จการศึกษา รวม 96 คน จากการจัดการศึกษาวิชาเอกดนตรีศึกษา
มาถึงปัจจุบันซึ่งเรียกว่าโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ได้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ
อรุณ วิวัฒน์ปฐพี (2527) ที่ให้จัดหลักสูตรมี 2 สาขาได้แก่ สาขาดนตรีไทยกับสาขาดนตรี
ตะวันตก ควรวิจัยการติดตามผลบัณฑิตครูวิชาเอกดนตรีศึกษา การประเมินความสอดคล้อง
ของหลักสูตรวิชาเอกดนตรีศึกษา กับหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษา หลักสูตรโปรแกรม
วิชาดนตรีศึกษาปัจจุบันแบ่งเป็น แบบเอกเดี่ยวแบบลึก ให้เลือกเรียนแขนงวิชาดนตรีไทยหรือ
แขนงวิชาดนตรีสากลเพียงแขนงเดียว กับแบบเอกเดี่ยวแบบกว้าง ให้เรียนทั้งวิชาดนตรีไทย
และวิชาดนตรีสากล ซึ่งวิทยาลัยครูเทพสตรีได้จัดการเรียนการสอนทั้งสองแบบและทุกหลักสูตร
ของวิทยาลัยครู ซึ่งเมื่อผู้วิจัยได้ทำการวิจัยในเรื่องนี้ พบว่า การเปิดการเรียนการสอนใน
หลักสูตรแบบกว้างคือเรียนทั้งแขนงวิชาดนตรีไทยและดนตรีสากล ตรงกับความต้องการของ
ผู้บริหาร ผู้สอน ผู้เรียน ผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา เพราะหลักสูตรแบบกว้างนั้น
มีเนื้อหา เพียงพอที่ใช้ทำการสอนในโรงเรียนทุกระดับ และขยายผลการศึกษาเพิ่มเติมได้ และ

โดยสภาพที่เป็นจริงแล้ว หลักสูตรวิชาดนตรีศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และวิชาดนตรีในกลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ระดับชั้นประถมศึกษา ความสำเร็จความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษา ในหลักสูตรแบบกว้างเพียงพอแล้วตั้งคำสัมภาษณ์ของรองอธิการฯ ฝ่ายวิชาการ วิทยาลัยครูเทพสตรี อาจารย์ อนันต์ ทองทา ได้กล่าวไว้ ในตอนที่ 1 ของบทที่ 4

2. จากการวิจัยสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอนโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา พบว่า ผู้บริหาร ผู้สอน และนักศึกษา มีความเห็นดังนี้

2.1. ในด้านหลักสูตร เนื้อหาวิชาและกิจกรรมเสริมประสบการณ์ทางดนตรีส่วนใหญ่ พบว่าข้อที่อยู่ในระดับมาก คือ เนื้อหาวิชาเอกสามารถสร้างเสริมทักษะในการประกอบอาชีพได้ วิชาพื้นฐานทั่วไปที่เรียนมีคุณค่าต่อการดำรงชีวิต และเนื้อหาวิชาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ดี ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร อันแสดงให้เห็นว่าหลักสูตรมีคุณภาพ ทั้งนี้ เพราะหลักสูตรของวิทยาลัยครูได้ปรับปรุงแก้ไขอยู่เสมอและในการแก้ไขแต่ละครั้งก็อาศัยข้อมูลด้านอื่นๆจากการวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิมาประกอบ การร่างและแก้ไขหลักสูตรอย่างมีการเตรียมการ และดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน กระทั่งหลักสูตรทุกหลักสูตรที่ใช้ในวิทยาลัยครูผ่านความเห็นชอบจากสภาการศึกษาแห่งชาติ จึงเชื่อได้ว่าหลักสูตรสำหรับผลิตนักศึกษา โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา เป็นหลักสูตรที่มีความเหมาะสม อย่างไรก็ตามมีบางข้อที่ต้องปรับปรุงเพราะกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่า มีข้อที่อยู่ในระดับปานกลางและระดับน้อย ผู้วิจัยพบว่ามีอยู่ 2 ประเด็น คือ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์แก่นักศึกษาโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา มีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน เพื่อเสริมสร้างคุณสมบัติทางด้านในการเป็นครูดนตรีที่ดี การฝึกซ้อมดนตรีนอกจากชั่วโมงเรียนตามปกติ การแสดงดนตรีตามที่หน่วยงานต่างๆขอมา การเข้าแข่งขันหรือประกวดความสามารถทางด้านดนตรี และการจัดนิทรรศการทางดนตรี รวมทั้งกิจกรรมการเรียนการสอน ในเนื้อหาวิชาที่ยังจัดให้นักศึกษาไม่พอเพียงที่เขาจะต้องนำไปใช้ในการประกอบอาชีพ ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อนักศึกษาที่จะต้องสำเร็จการศึกษา วิทยาลัยครูจะต้องมีการนำไปปรับปรุงแก้ไข โดยให้มีการพิจารณาจัดวิชาเลือกที่เห็นว่าเป็นประโยชน์ต่อการทำงาน เข้าไปแทนที่บางรายวิชาที่ใช้ล้นเกินแล้วเห็นว่าอาจเป็นประโยชน์น้อยกว่า

2.2. ในด้านผู้สอนและวิธีการสอน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ คือ อาจารย์เป็นผู้มีประสบการณ์ในวิชาที่สอนเพียงพอโดยมีวิธีสอนเป็นแบบอย่างที่ดี การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างมีความเอาใจใส่นักศึกษา การให้คำปรึกษา การสอดแทรกคุณธรรมในการสอน มีการประเมินผลการเรียนสม่ำเสมอโดยเน้นทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ ทั้งยังหาความรู้ใหม่มาสอนให้แก่

นักศึกษาเสมอ และยังสามารถประยุกต์ความรู้ให้เข้ากับสังคมปัจจุบันได้ ในภาพรวมเห็นได้ว่าการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาในระดับนี้ นักศึกษาจะต้องศึกษาทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติที่มากพอ จึงจะสำเร็จตามหลักสูตร ซึ่งโดยธรรมชาติของวิชาดนตรีลักษณะการเรียนการสอนโดยเฉพาะวิชาปฏิบัติ นักศึกษาจะมีความถนัดในแต่ละเครื่องมือที่แตกต่างกันไป จึงต้องศึกษากับอาจารย์ผู้สอนอย่างใกล้ชิดเป็นรายบุคคลหรือกลุ่มเล็กๆ ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนใกล้ชิดรู้จักกันมาก อีกทั้งจำนวนผู้เรียนในโปรแกรมมีจำนวนน้อย ดังนั้นโอกาสที่จะได้รับความรู้ การดูแลเอาใจใส่จากผู้สอนจะมีมาก อีกประการหนึ่งเมื่อดูในด้านอายุของผู้สอนเฉลี่ย 37 ปี และมีประสบการณ์การสอนในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาถึง 14 ปี ด้วยคุณสมบัติประการต่างๆดังกล่าวจึงทำให้ภาพรวมในด้านผู้สอนออกมาดี อย่างไรก็ตามผู้บริหารท่านหนึ่งคือหัวหน้าภาควิชาดนตรีศึกษา วิทยาลัยครุเทพสตรี ได้แสดงความเห็นขัดแย้งกับเรื่องนี้ จากตอนหนึ่งของการให้สัมภาษณ์ กล่าวว่า "ส่วนใหญ่มีความรู้ในขอบเขตจำกัด จะเน้นการปฏิบัติมากกว่า ซึ่งไม่ใช่จุดมุ่งหมายของครุศาสตร์ ดังนั้นจึงเห็นว่ามาตรฐานการสอนยังต่ำ จึงควรได้มีการพัฒนาอาจารย์ ที่ใกล้ชิดที่สุด คือ การเขียนเอกสาร ตำรา ซึ่งจะทำให้เกิดการค้นพบ ได้มีการค้นคว้า ได้ความรู้มากมาย เพราะจะต้องอ่านแล้วเรียบเรียงจากผู้รู้ จะเป็นวิธีการพัฒนาอาจารย์ได้ดีที่สุด" ซึ่งปรากฏในหน้า 90 จึงน่าที่จะได้มีการศึกษาเรื่องนี้ให้กระจ่างชัดต่อไป

2.3. ด้านอาคารสถานที่และอุปกรณ์หรือสื่อที่ให้ความรู้และใช้ฝึกปฏิบัติโดยภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเห็นได้ว่าอยู่ในระดับปานกลางเกือบทั้งสิ้น มีระดับน้อยเพียงเรื่องเดียวคือคอมพิวเตอร์ดนตรี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพันธ์ศักดิ์ พลสารมัย (2531:ง) ที่พบว่าปัญหาการเรียนการสอน คือ ขาดอาจารย์ที่สอนโดยตรง อาคาร สถานที่ ห้องเรียน และห้องฝึกซ้อมไม่เหมาะสมกับการเรียนการสอน และอรุณ วิวัฒน์ประณี (2527:ง) กล่าวว่าอาจารย์มีจำนวน ไม่พอเพียง อุปกรณ์การเรียนยังไม่พร้อม จากที่กล่าวมาแล้วนั้นอาจจะเป็นเรื่องปกติที่สามารถพบได้ในภาควิชาดนตรีศึกษาซึ่งมีปัญหากำหนดเดียวกัน แต่ก็ เป็นสิ่งที่ทางวิทยาลัยครุเทพสตรี จะต้องพิจารณาปรับปรุง

3. การติดตามผล จากการวิจัยเพื่อติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษา โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ผู้วิจัยได้ติดตามทั้งผู้สำเร็จการศึกษา และสอบถามผู้บังคับบัญชาที่ผู้สำเร็จการศึกษาปฏิบัติหน้าที่อยู่ พบว่า ทั้งผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชา มีความคิดเห็นดังนี้

3.1. ความรู้ความสามารถในการสอนวิชาดนตรี โดยภาพรวมเห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถสอน ให้ผู้เรียนเกิดความซาบซึ้งในวิชาดนตรี และเป็นผู้มีทักษะในการ

จัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาดนตรี ซึ่งเป็นผลมาจากหลักสูตร เนื้อหาวิชาและกิจกรรมเสริมประสบการณ์ที่ได้รับเมื่อครั้งยังเรียนในวิทยาลัยครู แสดงว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมสอดคล้องกับผลที่ได้จากข้อ 2 คือสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนการสอน กระนั้นมีความเห็นของกลุ่มตัวอย่างเห็นว่ามีความรู้ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติที่จะใช้สอนวิชาดนตรี ความสามารถในการให้ความรู้ทางดนตรีแก่ผู้เรียนปฏิบัติตามได้ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ทางการดนตรีนั้นอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าเป็นข้อที่ต้องนำไปปรับปรุงแก้ไข ซึ่งยังสอดคล้องกับข้อค้นพบด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนเช่นกัน

3.2. คุณลักษณะของความเป็นครู โดยภาพรวมทั้งผู้สำเร็จการศึกษาและผู้บังคับบัญชาเห็นว่าอยู่ในระดับมากทุกเรื่อง คือความสามารถในการปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับของสถานศึกษา ความรับผิดชอบต่อนักเรียนที่ได้รับมอบหมาย การอุทิศเวลาในการสอนการทำงาน การปฏิบัติตามระเบียบแบบแผน นักเรียนมีความศรัทธาต่อตัวครูผู้สอนคือผู้สำเร็จการศึกษา และการนำผลงานจากการสอนดนตรี ไปเผยแพร่สร้างชื่อเสียงแก่โรงเรียน เป็นที่ปรากฏแก่สังคมนั้น มาจากผลของสภาพการจัดการเรียนการสอนในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา จึงเชื่อได้ว่าด้านผู้สอนของวิทยาลัยครูเทพสตรีมีความพร้อมและการถ่ายทอดดี

สรุป

จากการวิเคราะห์โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาของวิทยาลัยครูเทพสตรี พบว่า โปรแกรมวิชาดนตรีศึกษา ตามหลักสูตรวิทยาลัยครู มีความเหมาะสม เป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบอาชีพครูผู้สอนวิชาดนตรีอย่างแท้จริง และวิทยาลัยครูเทพสตรี มีผู้สอนวิชาดนตรีที่มีความรู้ประสบการณ์ในวิชาที่สอนเพียงพอ และเอาใจใส่นักศึกษามีความพร้อมทั้งด้านคุณภาพ ปริมาณ จึงทำให้ผลออกมาดีเป็นที่พอใจ แต่กระนั้นยังมีสิ่งที่จะต้องปรับปรุงแก้ไข คือด้านอาคาร สถานที่ อุปกรณ์ และสื่อต่างๆที่กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่ายังอยู่ในระดับปานกลางและน้อย เป็นสิ่งที่วิทยาลัยครูต้องปรับปรุงต่อไป

3. ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการทำวิจัยเกี่ยวกับดนตรี ที่น่าจะศึกษาในด้าน
ต่อไปนี้

3.1 ความสอดคล้องของหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา กับหลักสูตรวิทยาลัยครู

3.2 ควรได้มีการติดตามผลผู้สำเร็จการศึกษาในโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาของ
วิทยาลัยครู เทนสตรีทั้งหมด เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมวิชาดนตรีศึกษาต่อไป